

НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
„МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ - 2“

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Една от трайните и негативни за България тенденции през последните години е продължаващото чувствително намаляване на интереса на младите хора към научноизследователската кариера. Ниският социален престиж на професията „учен“ в обществото, както и ниското заплащане, правят изключително трудно справянето с този проблем. В същото време конкуренцията за висококачествен човешки капитал и научни таланти нараства в европейски и глобален план и е необходимо всяка една държава да развие собствена програма за подкрепа на кариерното развитие на изследователите и да създаде стимули за насърчаване на научната работа в приоритетни области. Това обуславя и необходимостта от продължаване на приетата с РМС № 577/17.08.2018 г. Национална програма „Млади учени и постдокторанти“, която се изпълнява успешно и приключи на 31.12.2021 г. За периодите 2018/2019 г. и 2019/2020 г. по програмата са стимулирани над 1000 млади учени и над 850 постдокторанти от общо 17 организации бенефициенти. За тези два периода най-голям брой млади учени (371) са подкрепени в Българската академия на науките (БАН), а най-голям брой постдокторанти (281) – в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ (СУ). Индикаторите за изпълнението ѝ, като брой публикации в индексирани и реферирани издания, участия в конференции, извършени проучвания и изследвания, в повечето случаи надвишават заложените.

Програмата „МЛАДИ УЧЕНИ И ПОСТДОКТОРАНТИ - 2“ (МУПД-2) е продължение на една добра практика за привличане и подкрепа на кариерното развитие на млади учени (МУ) и постдокторанти (ПД) в българските публични научни организации (НО) и държавни висши училища (ДВУ). Програмата е и в изпълнение на специфична цел 3 на Националната стратегия за развитието на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 (НСРНИ), а именно – привличане и задържане на талантливи млади хора за научноизследователска работа и въвеждане на подкрепящи мерки, които да направят България активен участник в Европейското научноизследователско пространство (ЕНП). Чрез изпълнението ѝ ще се насърчат МУ и ПД към научноизследователска работа и ще се

подпомогне тяхното кариерно развитие. Като резултат ще се постигне устойчиво развитие и възпроизвеждане на научния капацитет на национално ниво. Програмата е и в изпълнение на препоръката на международния панел за оценка, реализиран в рамките на Инструмента на Рамковата програма на Европейския съюз на научни изследвания и иновации (Хоризонт 2020) за подкрепа на политиките, която се отнася за насърчаване на МУ и ПД, и подпомагане на развитието на тяхната кариера.

2. СРОК НА ПРОГРАМАТА: до края на 2025 г.

Програмата ще се изпълнява на два етапа с продължителност по 18 месеца:

I етап, 18 месеца, 2022 г. – 2023 г.

II етап, 18 месеца, 2024 г. – 2025 г.

3. ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА – до 15 000 000 лв., разпределен, както следва:

2022 г. – до 7 500 000 лв.;

2024 г. – до 7 500 000 лв.

Финансирането на дейностите по Националната програма се извършва със средства, осигурени от средствата за изпълнение на НСРНИ в централния бюджет, които се предоставят чрез бюджета на Министерството на образованието и науката (МОН) на бенефициентите – публични НО и ДВУ.

4. ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Специфична цел на МУПД-2 е привличане, задържане и развитие на висококвалифицирани МУ и ПД, чрез което да се постигне устойчиво възпроизвеждане на научния капацитет на национално ниво, да се осигури реинтеграция и реализация на млади и перспективни научни кадри, както и благоприятна среда за обмен на научни идеи. Крайната цел е създаване на ново поколение висококвалифицирани учени, провеждащи качествени научни изследвания, отговорни към обществото, и с резултати, подпомагащи изпълнението на НСРНИ.

5. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Повишаване броя на младите хора, избиращи научна кариера в ДВУ и публични НО, с програмна акредитация за образователната и научна степен „доктор“ от Националната агенция за оценяване и акредитация, провеждащи висококачествени научни изследвания по общественозначими теми.

6. ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата МУПД-2 предоставя възможност за постигане на устойчиво увеличаване на броя на младите хора, занимаващи се с научна дейност, и намаляване на „изтичането на мозъци“ след придобиване на образователната степен „магистър“ и образователната и научна степен „доктор“. Чрез нея се създава среда за обмен на научни идеи, реинтеграция и реализация на млади и перспективни учени, както и за насърчаване на изследователската им дейност в България.

7. БЕНЕФИЦИЕНТИ ПО ПРОГРАМАТА

Бенефициенти по програмата са ДВУ и публични НО с програмна акредитация за образователната и научна степен „доктор“ от Националната агенция за оценяване и акредитация и с интензивност на научна продукция (брой публикации на учен общо за последните три завършени календарни години преди годината на стартиране на програмата) над единица съгласно информация, получена от базите данни *Web of Science* и *Scopus*. Средствата по програмата ще се разпределят към бенефициентите пропорционално на интензивността на научната им продукция и на броя на научноизследователския им състав (изследователи с образователна и научна степен „доктор“ и тези, заемащи академичните длъжности – асистент, главен асистент, доцент и професор), назначен на трудов договор към края на 2021 година по информация, получена от Националния център за информация и документация.

8. ПРИНЦИП, СРОКОВЕ, ЕТАПИ НА ФИНАНСИРАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА. РЕД ЗА РАЗГЛЕЖДАНЕ И ОТЧИТАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

В 30-дневен срок след одобряване на програмата от Министерския съвет със заповед на министъра на образованието и науката се създава вътрешноеведомствена комисия, която организира, координира, контролира и наблюдава изпълнението на програмата и одобрява

годишните отчети. Вътрешноведомствената комисия може да привлича и външни експерти за подпомагане на работата си.

До 2 месеца след сформирването на комисията МОН публикува на електронната си страница информация за стартирането на програмата, списъка на ДВУ и НО и разпределението на средствата към организациите бенефициенти за целия срок на програмата. В срок до два месеца след стартирането ѝ средствата за изпълнение на първия етап се предоставят на организациите бенефициенти.

Организациите бенефициенти са пряко отговорни за популяризирането на програмата сред потенциални участници в нея и за качествено ѝ изпълнение. Те са длъжни да проведат конкурсна процедура за определянето на участници в програмата, като публикуват електронна обява на сайта си за откриването ѝ, а за постдокторантите и на електронния портал *Euraxess*. Получените по програмата средства се преразпределят от организациите бенефициенти между структурните им звена по правила и критерии, разработени и приети с решение на ръководните им органи. Правилата и критериите трябва да отчитат приноса на всяко структурно звено към общата научна продукция на бенефициента и броя на научноизследователския им състав, назначен на трудов договор, както и да отразяват конкретната научна специфика на звената и да допринасят за постигането на индикаторите на програмата в най-голяма степен. Към научната продукция се отчита тази, отразена в базите данни Web of Science и Scopus. Аналогична процедура се прилага и при разпределение на средствата между отделните научни групи в съответното звено.

Във всяка организация бенефициент, получила средства по програмата, се сформира комисия, която разпределя получените по програмата средства към структурните си звена и разработва механизъм и правила за прозрачен **конкурсен** подбор на кандидатите. Решенията на комисията се одобряват от ръководните органи на организацията бенефициент. Финансирането и броят на подпомогнатите МУ и ПД в отделните структурни звена се определят от тях и се утвърждават от комисията на организацията бенефициент.

При назначаване на участниците по програмата могат да се използват длъжностни наименования от Националната класификация на професиите и длъжностите от 2011 г., отговарящи на основните функции и задачи, които ще изпълняват лицата, като след длъжностното наименование работодателят може да добави допълнително уточнение (млад учен или постдокторант). В срок до три месеца след получаване на финансирането

организацията бенефициент трябва да назначи участниците по програмата, след което да публикува на електронната си страница информация за класираните участници за съответния етап.

До два месеца след края на всеки етап от изпълнението на програмата организациите бенефициентите предоставят на вътрешноведомствената комисия в МОН подробни отчети за изразходваните средства (поотделно за назначените МУ и ПД със съответните доказателства, че през отчетния период те отговарят на условията за МУ и ПД, разписани в Закона за насърчаване на научните изследвания), резултатите от изпълнението на програмата и приноса за постигането на индикаторите на програмата. Отчетите се попълват в разработена от МОН отчетна форма, придружена от следните документи:

- Състав на комисия, разработила механизма и правилата за прозрачен подбор на кандидатите и съответните разписани механизъм и правила;
- Протоколи от заседанието на комисията и документи, от които е видно одобрението на решенията на комисията от ръководните органи на бенефициента;
- Доказателствен материал за публикуваните конкурси на сайта на структурното звено и на електронния портал *Euraxess*;
- Разпределение на получените по програмата средства между структурните звена на организацията. Правилата и критериите, по които е извършено разпределението, и копие на решението на ръководните органи.

Вътрешноведомствената комисия в МОН извършва проверка и анализ, оценява резултатите от съответния етап от изпълнението на програмата и прави обосновано предложение за продължаване, променяне или спиране на финансирането на организацията бенефициент. Комисията може да изиска и допълнителни документи, необходими за извършване на прегледа на отчета и извършването на анализа. Средствата за изпълнение на програмата за втория етап се превеждат след одобрение на отчета. При наличие на неизразходвани средства по програмата за първия етап и при одобрен отчет те се прехвърлят за следващия етап. При незадоволителни резултати от изпълнението на програмата средствата се възстановяват на МОН в срок до един месец след получаване на уведомлението от МОН.

9. ФИНАНСИРАНЕ ПО ПРОГРАМАТА

Националната програма е разделена на два модула – модул „Млади учени“ и модул „Постдокторанти“. Разпределението на средствата по двата модула става от организацията бенефициент, като за изпълнението на модул МУ се отделят най-малко 50% от предоставените средства, а за модул ПД – най-малко 20%.

9.1. МОДУЛ „МЛАДИ УЧЕНИ“

Специфичната цел на този модул са привличането и задържането на перспективни млади хора за научноизследователска работа, както и увеличаване броя на младите учени в страната чрез осигуряване на по-привлекателни възнаграждения.

Допустими кандидати:

"Млад учен" е лице, което извършва научноизследователска и научно-образователна дейност във висше училище и/или научна организация след придобиване на първа образователно-квалификационна степен "магистър", но не повече от 10 години след придобиването ѝ.

По време на участието си в програмата кандидатите трябва да отговарят на определението за МУ. Те трябва да покриват минималните национални изисквания за длъжността, която ще заемат по научни области и/или професионални направления, в които кандидатстват, съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му. Кандидати по този модул могат да:

- са новоназначени по програмата в организацията бенефициент, които отговарят на условието за млад учен;
- заемат академичната длъжност „асистент“ или „главен асистент“ (с минимум шест месеца стаж към датата на кандидатстване) и са на трудов договор в организацията бенефициент;
- са докторанти, отчислени с право на защита и са назначени на трудов договор в организацията бенефициент;
- са докторанти в задочна форма на обучение или такива на самостоятелна подготовка, зачислени минимум шест месеца преди датата на кандидатстване в организацията бенефициент и са назначени на трудов договор в нея;

- са специалисти с висше образование, които отговарят на условието за млад учен и са на трудов договор в организацията бенефициент.

Допустими разходи за стимулиране на МУ:

– за **месечни възнаграждения** – средствата по модула могат да бъдат използвани както за основни месечни възнаграждения на **новоначинени МУ**, така и за допълнителни месечни възнаграждения на **вече назначени в организацията бенефициент МУ**, както следва:

- за **месечни възнаграждения на новоначинени МУ** – не по-ниско от 1200 лв. с включени средства за осигуровки за сметка на работодателят.
- за **допълнителни месечни възнаграждения на вече назначени МУ** – не по-ниско от 300 лв. и не по-високо от 800 лв., с включени средства за осигуровки за сметка на работодателят.

– за **изпълнение на научноизследователските задачи (до 20% от цялата сума на гранта)** – за командировки, закупуване на материали, консумативи, специализирано оборудване, информационни продукти, компютри, принтери и др.

Допустими разходи за организацията-бенефициент:

– за **оценка на кандидатите** – до 1 % от предвидената за модула от организацията-бенефициент сума.

9.2. МОДУЛ „ПОСТДОКТОРАНТИ“

Специфичната цел на този модул е както да стимулира млади учени с придобитата образователна и научна степен „доктор“ да провеждат висококачествена изследователска дейност в български ДВУ и НО, така и да повиши научното ниво на организациите-бенефициенти.

Посредством участието си в Програмата постдокторантите ще натрупат по-голям изследователски опит и компетентност, ще развият по-високо ниво на самостоятелност, с което ще се повиши тяхната квалификация. Това ще им даде възможност да развият по-високо ниво на независимост, да усъвършенстват техническите си умения и да фокусират изследователските си интереси.

От друга страна, Програмата ще допринесе за трансфер на опит и знания към организацията бенефициент, за развитие на конкурентни и съвременни научни направления

и за стимулиране на индивидуалния потенциал за иновации на високо ниво като фундаментална стъпка за развитието на устойчива иновационна среда. Така ще се създадат по-тесни връзки с други научни организации и висши училища, което ще стимулира формирането на мултидисциплинарни колективи.

Допустими кандидати:

Кандидати по този модул могат да бъдат учени с придобита ОНС „доктор“ в страната или в чужбина. Те трябва да покриват минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ по научни области и/или професионални направления, в които кандидатстват.

По време на участието им в Програмата кандидатите трябва да отговарят на определението за постдокторант: учен, който е придобил първа ОНС “доктор”, **но не повече от пет години след придобиването ѝ.**

С предимство ще се класират ПД, които са **външни** за организацията бенефициент. В случаите, в които организацията, от която мигрират, е ВУ или НО от страната, тя трябва да даде съгласие за участие в Програмата, както и да поеме ангажменти за (i) пускане на кандидата в неплатен отпуск при запазване на щатното му място и (ii) използване на освободения финансов ресурс за стимулиране на млади учени.

Допуска се назначаването на ПД на допълнителен договор за работа на непълнен работен ден в същата организация бенефициент, в която работят.

В този модул задължително се кандидатства с подаване на проектно предложение в организацията-бенефициент, което да отговаря на следните изисквания: да е в актуална тематика и на високо научно ниво, да е представена детайлна работна програма за периода на проекта и подробен финансов план, придружен с обосновка. Предложението се подава на български и/или на английски език, в съответствие с разработените от организацията-бенефициент насоки за кандидатстване.

Срок за изпълнение на проектното предложение: до 12 месеца с възможност за продължение, но не повече от общо 24 месеца в периода на изпълнение на Програмата.

Допустими разходи за подкрепа на ПД:

– до **85%** за **месечно възнаграждение** – средствата по модула могат да бъдат използвани както за основни месечни възнаграждения на **новоначинени ПД**, така и за допълнителни месечни възнаграждения на **вече назначени в организацията бенефициент ПД**, както следва:

- за новоначинени в организацията бенефициент постдокторанти – не по-ниско от 2000 лв. и не по-високо от 3000 лв. (с включени средства за осигуровки за сметка на работодател и за допълнителни възнаграждения за образователна и научна степен „доктор“);
- за допълнителни месечни възнаграждения на ПД, служители на организацията-бенефициент – не по-ниско от 400 лв. и не по-високо от 800 лв. (с включени средства за осигуровки за сметка на работодател).

– до **15%** от средствата по проекта могат да се използват за **мобилност**: за командировки (пътни, дневни и квартирни), теренна работа, заплащане на такси за правоучастие в научни форуми.

– до **25%** от средствата по проекта могат да се използват за **материали и консумативи**, необходими за осъществяване на научните изследвания в приемащата организация-бенефициент;

– При **назначаване на ПД** от друга държава или от друго населено място от това на организацията бенефициент се отпускат допълнително до 1000 лв. месечно за квартирни разходи.

Допустими разходи за организацията-бенефициент:

– до **5%** **непреки разходи** – за режимни и за административно обслужване на проекта от организацията-бенефициент.

– до **4%** за **оценка** на проектните предложения и отчетите.

10. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ, ПОСТИГНАТИ ОБЩО ОТ ВСИЧКИ БЕНЕФИЦИЕНТИ:

- брой подкрепени млади учени – целева стойност 1000 за целия период;
- брой финансирани грантове на постдокторанти – целева стойност 200 за целия период;

- брой публикации в издания, индексирани и реферирани в Scopus и/или Web of Science с участие на МУ и/или ПД, финансирани по програмата – 1200 за целия период на изпълнение на Програмата;

- брой заявки за патенти/полезни модели с участието на МУ и/или ПД, финансирани по програмата – 10 за целия период на изпълнение на Програмата.

Бенефициентите по програмата са отговорни за постигането на показателите за изпълнение на Програмата, пропорционално на получените от тях средства.

11. МОНИТОРИНГ

При реализацията на програмата вътрешноеведомствената комисия от МОН осъществява преглед на отчетите за изразходваните средства и периодичен мониторинг, а в края на програмата, след представяне на окончателни отчети, изготвя доклад, включващ:

- информация за изпълнението на заложените показатели;
- информация за евентуални нередности и възникнали проблеми;
- информация за усвоените средства по Програмата.

Отчетът се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

12. ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по Националната програма не могат да се използват за същите дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз, друго национално финансиране, както и други донорски програми.